

A jelenkori egyetemes történelem alapjai I.: Politikatörténet

Előadás

Szegedi Tudományegyetem, Jelenkortörténeti Tanszék

Bencsik Péter, egyetemi docens

A jelenkori egyetemes történelem alapjai I–II. előadások célja, hogy a hallgatók megismerjék az 1918 utáni egyetemes történelem legfontosabb tényeit, folyamatait és összefüggéseit, s ezáltal képesek legyenek más kurzusokon mélyebb tudás megszerzésére. Az előadások problémaorientált bevezetést nyújtanak a 20–21. századi egyetemes történelembe, vagyis az események kronologikus szempontú tárgyalása mellett átfogóbb jellegű kérdések megvitatására is sor kerül, amelyre alkalmat ad a nemzetközi történetírás témához kapcsolódó, szerteágazó vitáinak bemutatása. A politikai fejlemények mellett hangsúlyt kapnak a világban – s ezen belül különösen Európában – a 20–21. században lezajlott társadalmi és gazdasági változások is. A két kurzusból külön-külön vizsgáznak a hallgatók.

Az előadások témái

1. Bevezetés. A jelenkortörténet kutatása és sajátosságai
2. Politikai eszmék és ideológiák a 20–21. században
3. Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok 1918-tól 1945-ig
4. Nyugat-Európa államai és az Egyesült Államok belpolitikája, 1918–1939
5. Kelet-Európa a két világháború között
6. Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok a hidegháború idején
7. Nyugat-Európa államainak belpolitikája, 1945–1990
8. Az Egyesült Államok és a Szovjetunió belpolitikája, 1945–1991
9. Kelet-Közép-Európa a második világháború után
10. Kelet- és Dél-Ázsia története a 20. században
11. A Közel-Kelet, Afrika és Latin-Amerika
12. Az 1990 utáni évtizedek politikatörténete

Követelmények

A követelmények két fő területet fognak át. (1) Egyrészt az órán elhangzottak teljes körű ismerete szükséges. (2) Másrészt – természetesen – ismerni kell a kötelező irodalmat és a Coospace-re feltöltött diasorokat is. A Melléklet tartalmazza a legfontosabb témaköröket és az azokhoz kapcsolódó szakirodalmat. Az írásbeli vizsgán eseményekre, fogalmakra, nevekre, valamint folyamatokra és tágabb összefüggésekre vonatkozó kérdések egyaránt szerepelnek. A tanulás támogatásának céljával készült a feltétlenül ismerendő nevek és fogalmak jegyzéke, mely szintén megtalálható a Coospace-en. Utóbbi mindazonáltal nem teljes körű, mivel a kötelező irodalom a felsoroltakon kívül is számos fontos fogalmat és nevet tartalmaz.

Az előadás írásbeli vizsgája egy esszét is tartalmazó feladatlap kitöltéséből áll. A vizsga követelményeiről az oktató a félév során részletes tájékoztatást nyújt.

Kötelező irodalom

Digitális tananyagok az SZTE Elektronikus Tananyag Archívumában:

- A jelenkori egyetemes történelem alapjai: bevezetés <http://eta.bibl.u-szeged.hu/462/>
Politikai eszmék és ideológiák a 20. században <http://eta.bibl.u-szeged.hu/463/>
Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok a 20. században <http://eta.bibl.u-szeged.hu/2200/>
Nyugat-Európa államai és az Egyesült Államok belpolitikai fejlődése 1939-ig
<http://eta.bibl.u-szeged.hu/2091/>
Nyugat-Európa államai és az Egyesült Államok belpolitikai fejlődése 1945–1990
<http://eta.bibl.u-szeged.hu/2845/>
Kelet-Európa a két világháború között <http://eta.bibl.u-szeged.hu/2187/>
Kelet-Európa a második világháború után <http://eta.bibl.u-szeged.hu/464/>
Az Európán kívüli világ a 20. században <http://eta.bibl.u-szeged.hu/2886/>

Bibó István: A kelet-európai kisállamok nyomorúsága. In Ring Éva (szerk.): Helyünk Európában. Nézetek és koncepciók a 20. századi Magyarországon. II. kötet. Budapest: Magvető, 1986. 122–157. (Másik kiadás: Bibó István válogatott tanulmányai. II. kötet. Budapest: Magvető, 1986–1990. 187–237.)

Bottoni, Stefano: A várva várt Nyugat. Kelet-Európa története 1944-től napjainkig. Budapest: MTA BTK TTI, 2014. 262–268., 287–313.

Kornai János: A szocialista rendszer. Budapest: HVG Kiadói Rt., 1993. 65–93.

Németh István (szerk.): 20. századi egyetemes történet. II. kötet. Budapest: Osiris, 2005. 323–343.

Melléklet

A vizsga fontosabb témakörei és azok kötelező irodalma

1. A jelenkortörténet periodizációs problémái, Európa és a világ történelmi régiói

A jelenkori egyetemes történelem alapjai: bevezetés (digitális tananyag)

2. A huszadik század kutatásának problémái: források, részdiszciplínák

A jelenkori egyetemes történelem alapjai: bevezetés (digitális tananyag)

3. Demokrácia, diktatúrák, autoriter és hibrid rezsimek

A jelenkori egyetemes történelem alapjai: bevezetés (digitális tananyag)

4. A nemzeti és a nemzetek feletti szélsőjobboldali mozgalmak főbb vonásai. A fasiszmus és a náciizmus közötti különbségek

Politikai eszmék és ideológiák a 20. században (digitális tananyag)

5. A liberalizmus, a konzervativizmus és a nacionalizmus a 20. században

Politikai eszmék és ideológiák a 20. században (digitális tananyag)

6. A 20. századi munkásmozgalom (szociáldemokrácia és kommunizmus) politikai szerepe, jelentősége és ideológiai átalakulása

Politikai eszmék és ideológiák a 20. században (digitális tananyag)

7. Az I. világháború utáni békekötés és a nemzetközi kapcsolatok Európában a két világháború között

Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok a 20. században (digitális tananyag)

8. A második világháború diplomácia- és hadtörténete

Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok a 20. században (digitális tananyag)

9. Németország a weimari köztársaság és a náci diktatúra időszakában

Nyugat-Európa és az Egyesült Államok 1939-ig (digitális tananyag)

10. Nagy-Britannia és az Egyesült Államok a két világháború között

Nyugat-Európa és az Egyesült Államok 1939-ig (digitális tananyag)

11. Franciaország és Olaszország a két világháború között

Nyugat-Európa és az Egyesült Államok 1939-ig (digitális tananyag)

12. Az 1917-es bolsevik forradalom és a Szovjetunió a két világháború között

Kelet-Európa a két világháború között (digitális tananyag)

13. A két világháború közötti kelet-közép-európai országok politikai fejlődése, pártrendszere, demokratizálódásuk vonásai és ennek hiányosságai

Kelet-Európa a két világháború között (digitális tananyag)

14. Ismertesse Bibó István *A kelet-európai kisállamok nyomorúsága* című írásának főbb gondolatait!

Kelet-Európa a két világháború között (digitális tananyag); Bibó: *A kelet-európai kisállamok nyomorúsága*, 122–157.

- 15. A hidegháború kezdete és a bipoláris világ 1962-ig**
Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok a 20. században (digitális tananyag)
- 16. Nemzetközi kapcsolatok 1963-tól 1989-ig**
Nemzetközi diplomáciai kapcsolatok a 20. században (digitális tananyag)
- 17. Nagy-Britannia és Franciaország belpolitikai fejlődése 1945–1990 között**
Nyugat-Európa államai és az Egyesült Államok belpolitikája 1945–1990 (digitális tananyag)
- 18. Az NSZK és Olaszország belpolitikai fejlődése 1945–1990 között**
Nyugat-Európa államai és az Egyesült Államok belpolitikája 1945–1990 (digitális tananyag)
- 19. Az Egyesült Államok belpolitikája 1945 és 1993 között**
Nyugat-Európa államai és az Egyesült Államok belpolitikája 1945–1990 (digitális tananyag)
- 20. A szovjet belpolitikai élet a második világháború után Sztálintól Gorbacsovig**
Kelet-Európa a második világháború után (digitális tananyag)
- 21. A kelet-európai államok szovjetizálása és a klasszikus kommunista rendszer**
Kelet-Európa a második világháború után (digitális tananyag); Kornai: A szocialista rendszer, 65–93.
- 22. A kelet-európai államok fejlődésének fő sajátosságai a Sztálin halála utáni évtizedekben**
Kelet-Európa a második világháború után (digitális tananyag)
- 23. A kelet-európai diktatúrák bukása és a rendszerváltozások**
Kelet-Európa a második világháború után (digitális tananyag)
- 24. Kína és Japán a 20. században**
Az Európán kívüli világ a 20. században (digitális tananyag)
- 25. India és Délkelet-Ázsia a 20. században**
Az Európán kívüli világ a 20. században (digitális tananyag)
- 26. A Közel-Kelet és az arab–izraeli konfliktusok a 20. században**
Az Európán kívüli világ a 20. században (digitális tananyag)
- 27. Fekete-Afrika és Latin-Amerika a 20. században**
Az Európán kívüli világ a 20. században (digitális tananyag)
- 28. A globalizált világ fő sajátosságai**
Egyetemes történelem 1990–2022 (ppt); Németh: 20. századi egyetemes történet. II. kötet, 323–343.
- 29. Kelet-Európa a rendszerváltás után**
Egyetemes történelem 1990–2022 (ppt); Bottoni: A várva várt Nyugat, 262–268, 287–313.